

IL-KUMMISSJONI
EWROPEA

Brussell, 17.1.2018
COM(2018) 24 final

ANNEX

ANNESS

ta' [...]

**Proposta għal Rakkomandazzjoni tal-Kunsill
dwar il-Kompetenzi Ewlenin għat-Tagħlim tul il-Hajja**

{SWD(2018) 14 final}

ANNES
KOMPETENZI EWLENIN GHAT-TAGHLIM TUL IL-HAJJA
QAFAS EWROPEW TA' REFERENZA

Sfond u miri

Kulhadd għandu d-dritt għal edukazzjoni, taħriġ u tagħlim tul il-ħajja ta' kwalità u inklussivi sabiex iżomm u jakkwista hiliyet li jippermettulu jipparteċipa b'mod sħiħ fis-soċjetà u jimmaniġġja b'suċċess tranżizzjonijiet fis-suq tax-xogħol.

Kulhadd għandu d-dritt għal assistenza f'waqtha u mfassla apposta biex jittejbu l-opportunitajiet ta' impjieg jew il-prospetti ta' impjieg indipendenti. Dan jinkludi d-dritt li wiehed jirċievi appoġġ għal tfittxija, taħriġ u kwalifikazzjoni mill-ġdid ta' xogħol.

Dawn il-prinċipji huma definiti fil-“Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali”.

F'dinja interkonnessa hafna u li qed tinbidel malajr, kull persuna se jkollha bżonn firxa wiesgħa ta' hiliyet u kompetenzi u li tiżviluppahom kontinwament tul il-ħajja. Il-kompetenzi ewlenin kif definiti f'dan il-Qafas ta' Referenza għandhom il-mira li jstabbilixxu s-sisien biex jinkisbu soċjetajiet aktar indaqs u aktar demokratiċi. Dawn jirreaġixxu għall-htieġa ta' tkabbir inkluziv u sostenibbli, koeżjoni soċjali u aktar żvilupp tal-kultura demokratika.

Il-miri prinċipali tal-Qafas ta' Referenza huma li:

- a) jiġu identifikati u ddefiniti l-kompetenzi ewlenin mehtieġa għall-impjegabbiltà, l-iżvilupp personali, iċ-ċittadinanza attiva u l-inkluzjoni soċjali;
- b) jipprovdi għodda Ewropea ta' referenza għal min ifassal il-politika, l-edukaturi u l-ħarrieġa, il-persunal edukattiv, l-impjegaturi u għall-istudenti stess;
- c) jappoġġa l-isforzi fil-livell Ewropew, nazzjonali, reġjonali u lokali, biex jitrawwem l-iżvilupp tal-kompetenzi f'perspettiva ta' tagħlim tul il-ħajja.

Kompetenzi Ewlenin

Għall-għanijiet ta' din ir-Rakkomandazzjoni, il-kompetenzi huma ddefiniti bħala tahlita ta' għarfien, hiliyet u attitudnijiet, fejn:

- a) l-għarfien huwa magħmul minn fatti u ċifri, kunċetti, ideat u teoriji li huma diġà stabbiliti u li jappoġġaw il-fehim ta' ċertu qasam jew suġġett;
- b) il-hiliyet huma ddefiniti bħala l-abbiltà u l-kapaċità li jitwettqu proċessi u l-użu ta' għarfien eżistenti sabiex jinkisbu r-riżultati;
- c) l-attitudnijiet jiddeskrivu d-dispożizzjonijiet jew il-mentalitajiet biex wiehed jaġixxi jew jirreaġixxi għal ideat, persuni jew sitwazzjonijiet.

Il-kompetenzi ewlenin huma dawk li kull individwu jehtieġ għat-twettiq u l-iżvilupp personali, l-impjegabbiltà, l-inkluzjoni soċjali, u iċ-ċittadinanza attiva. Dawn jiġu żviluppati f'perspettiva ta' tagħlim tul il-ħajja, minn kmieni fit-tfulija tul il-ħajja adulta, u permezz ta' tagħlim formali, mhux formali u informali.

Jitqies li kull kompetenza ewlenija għandha l-istess importanza; kull waħda minnhom tikkontribwixxi għal ħajja ta' suċċess fis-soċjetà. Il-kompetenzi jistgħu jiġu applikati f'ħafna kuntesti differenti u f'varjetà ta' kombinamenti. Dawn jikkoinċidu u jorbtu ma' xulxin; aspetti essenzjali f'qasam wiehed ikunu ta' appoġġ għall-kompetenzi f'qasam ieħor. Hiliyet bħall-ħsieb kritiku, is-soluzzjoni tal-problemi, ix-xogħol f'tim, il-hiliyet ta' komunikazzjoni u nnegożjar, il-hiliyet analitiċi, il-kreattività u l-hiliyet interkulturali huma inkorporati fil-kompetenzi ewlenin kollha.

- Il-Qafas ta' Referenza jiddefinixxi tmien kompetenzi ewlenin:
- Il-kompetenza fil-litteriżmu;
- Il-kompetenza fil-lingwi;
- Il-kompetenza fil-matematika u l-kompetenza fix-xjenza, it-teknoloġija u l-inġinerija u;
- Il-kompetenza diġitali;
- Il-kompetenza personali, soċjali u tat-tagħlim;
- Il-kompetenza ċivika;
- Il-kompetenza intraprenditorjali;
- Il-kompetenza fil-holqien ta' kuxjenza u l-espressjoni kulturali.

1. Il-kompetenza fil-litteriżmu

Il-litteriżmu huwa l-abbiltà li wieħed jidentifika, jifhem, jesprimi johloq u jinterpreta kunċetti, sentimenti, fatti u opinjonijiet kemm bil-fomm kif ukoll bil-miktub, bl-użu ta' materjal viżiv, awdjo u diġitali fid-dixxiplini u fil-kuntesti. Dan jimplika l-abbiltà li wieħed jikkomunika u li jinteraġixxi b'mod effettiv mal-oħrajn, b'mod xieraq u kreattiv.

L-iżvilupp tal-litteriżmu jifforma l-bażi għal aktar tagħlim u interazzjoni lingwistika. Skont il-kuntest, il-kompetenza fil-litteriżmu tista' tigi żviluppata fil-lingwa materna, fil-lingwa tat-tagħlim u/jew fil-lingwa uffiċjali f'pajjiż jew reġjun.

Tagħrif, hiliet u attitudnijiet essenzjali relatati ma' din il-kompetenza

Il-litteriżmu jinvolve l-għarfien tal-qari u tal-kitba u fehim sod ta' informazzjoni bil-miktub. Il-litteriżmu jitolb li persuna jkollha l-għarfien ta' vokabularju, grammatika funzjonali u l-funzjonijiet tal-lingwa. Jinkludi konnoxxenza tat-tipi ewlenin tal-interazzjoni verbali, firxa ta' testi letterarji u mhux letterarji, u l-karatteristiċi ewlenin tal-istili u r-registri differenti tal-lingwa.

L-individwi għandu jkollhom il-hiliet sabiex jikkomunikaw kemm oralment kif ukoll bil-miktub f'varjetà ta' sitwazzjonijiet u li jimmonitorjaw u jadattaw il-komunikazzjoni tagħhom skont kif titlob is-sitwazzjoni. Din il-kompetenza tinkludi wkoll l-abbiltajiet li wieħed jiddistingwi u juża sorsi differenti fit-tfittix, fil-ġbir u fl-ipproċessar tal-informazzjoni, li juża l-għajnuniet, u li jofformula u jesprimi l-argumenti orali u miktubin tiegħu b'mod konvinċenti u xieraq skont il-kuntest.

Attitudni pożittiva lejn il-litteriżmu tinvolvi dispożizzjoni lejn djalogu kritiku u kostruttiv, apprezzament tal-kwalitajiet estetiċi u interess fl-interazzjoni mal-oħrajn. Dan jimplika konnoxxenza tal-impatt tal-lingwa fuq l-oħrajn u l-htieġa li wieħed jifhem u juża l-lingwa b'mod pożittiv u soċjalment responsabbli.

2. Il-kompetenza fil-lingwi

Din il-kompetenza tiddefinixxi l-abbiltà li jintużaw lingwi differenti b'mod xieraq u effettiv għall-komunikazzjoni. B'mod ġenerali għandha l-istess dimensjonijiet tal-hiliet ewlenin tal-litteriżmu: tissejjes fuq l-abbiltà li persuna tifhem, tesprimi u tinterpreta kunċetti, hsibijiet, sentimenti, fatti, u opinjonijiet kemm oralment kif ukoll bil-kitba (bis-smiġħ, bit-taħdit, bil-qari u bil-kitba), u f'firxa xierqa ta' kuntesti soċjali u kulturali skont ix-xewqat u l-htigijiet individwali. Din tista' tinkludi l-kompetenzi fil-lingwa materna u l-iżvilupp ulterjuri tagħhom skont kif xieraq.

Tagħrif, hiliyet u attitudnijiet essenzjali relatati ma' din il-kompetenza

Din il-kompetenza teħtieġ għarfien ta' vokabularju u grammatika funzjonali ta' lingwi differenti u konozzenza tat-tipi ewlenin tal-interazzjoni verbali u tar-registri tal-lingwi. L-għarfien tal-konvenzjonijiet soċjali, u l-aspetti kulturali u l-varjabbiltà tal-lingwi huwa importanti.

Il-hiliyet essenzjali għal din il-kompetenza jikkonsistu fl-abbiltà li persuna tifhem messaġġi orali, li tibda, żżomm u tikkonkludi konverżazzjoni u li taqra, tifhem u tipproduċi testi b'livelli differenti ta' profiċjenza fil-lingwi differenti, skont il-ħtiġijiet tal-individwu. L-individwu għandhom ikunu kapaċi jużaw l-ghodod sew, u jitgħallmu l-lingwi b'mod formali, mhux formali u informali matul ħajjithom.

Attitudni pożittiva tinvolvi l-apprezzament tad-diversità kulturali, u interess u kurżità dwar il-lingwi differenti u l-komunikazzjoni interkulturali. Tinvolvi wkoll riġett għall-profil lingwistiku individwali ta' kull persuna, inkluż ir-riġett lejn il-lingwa materna ta' persuni li jagħmlu parti mill-minoranzi u/jew li għandhom sfond ta' migrazzjoni.

3. Il-kompetenza fil-matematika u l-kompetenza fix-xjenza, it-teknoloġija u l-inġinerija

A. Il-kompetenza matematika hija l-abbiltà li persuna tiżviluppa u tapplika ħsieb matematiku sabiex issolvi firxa ta' problemi f'sitwazzjonijiet ta' kuljum. Filwaqt li tissegjes fuq padrunanza soda tan-numerizmu, l-enfażi huwa fuq il-proċess u l-attività, kif ukoll fuq l-għarfien. Il-kompetenza matematika tinvolvi, fi gradi differenti, l-abbiltà u r-rieda li persuna tuża metodi ta' ħsieb (ħsieb logiku u spazjali) u preżentazzjoni (formoli, mudelli, ideat, graffs, ċarts) matematika.

B. Il-kompetenza fix-xjenza tirreferi għall-abbiltà u r-rieda li persuna tuża l-korp ta' għarfien u l-metodoloġija użati biex tispjega d-dinja naturali, sabiex tidentifika l-mistoqsijiet u tasal għal konklużjonijiet ibbażati fuq l-evidenza. Il-kompetenzi fit-teknoloġija u fl-inġinerija huma l-applikazzjoni ta' dak l-għarfien u l-metodoloġija bħala reazzjoni għal dawk li jidhru bħala xewqat jew ħtiġijiet tal-bniedem. Il-kompetenza fix-xjenza, fit-teknoloġija u fl-inġinerija tinvolvi fehim tal-bidliet ikkawżati mill-attività umana u r-responsabbiltajiet bħala ċittadin individwali.

Tagħrif, hiliyet u attitudnijiet essenzjali relatati ma' din il-kompetenza

A. L-għarfien neċessarju fil-matematika jinkludi għarfien sod tan-numri, il-kejl u l-istrutturi, l-operazzjonijiet bażiċi u l-preżentazzjonijiet matematiki bażiċi, fehim tat-termini u tal-kunċetti matematiki, u konozzenza tal-mistoqsijiet li għalihom il-matematika tista' tipprovdi risposta.

Kull individwu għandu jkollu l-hiliyet li japplika l-prinċipji u l-proċessi bażiċi tal-matematika fil-kuntesti ta' kuljum fuq ix-xogħol u d-dar (eż. hiliyet finanzjarji), u li jsegwi u jivvaluta l-argumenti. Individwu għandu jkun kapaċi li jirraġuna b'mod matematiku, jifhem evidenza matematika u jikkomunika bil-lingwa tal-matematika, u juża l-ghajnuniet xierqa fosthom id-dejta statistika u l-graffs.

Attitudni pożittiva fil-matematika hija bbażata fuq ir-riġett lejn il-verità u r-rieda li persuna tfittex ir-raġunijiet u tivvaluta l-validità tagħhom.

B. Għax-xjenza, it-teknoloġija u l-inġinerija, l-għarfien essenzjali jinkludi l-prinċipji bażiċi tad-dinja naturali, kunċetti xjentifiċi, teoriji, prinċipji u metodi fundamentali, teknoloġija u prodotti u proċessi teknoloġiċi, kif ukoll fehim tal-impatt tax-xjenza, tat-teknoloġija, tal-inġinerija, u tal-attività tal-bniedem b'mod generali fuq id-dinja naturali. B'dawn il-kompetenzi l-individwu għandhom ikunu kapaċi jifhmu aħjar l-avvanzi, il-limitazzjonijiet u r-

riskji tat-teoriji, tal-applikazzjonijiet u tat-teknoloġija xjentifiċi fis-soċjetà ingenerali (b'relazzzjoni mat-teħid tad-deċiżjonijiet, il-valuri, il-kwistjonijiet morali, il-kultura, eċċ).

Il-hiliet jinkludu l-fehim tax-xjenza bħala proċess għall-investigazzjoni tan-natura permezz ta' esperimenti kontrollati, l-abbiltà li persuna tuża u tiġġestixxi għodod u magni teknoloġiċi kif ukoll dejta xjentifika sabiex tilhaq għan jew tasal għal deċiżjoni jew konklużjoni bbażata fuq l-evidenza, u r-rieda li wiehed jabbanduna l-konvinzjonijiet proprji meta dawn jikkontradixxu s-sejbiet sperimentali godda. L-individwi għandhom ikunu kapaċi wkoll jagħrfu l-karatteristiċi essenzjali ta' inkjesta xjentifika u jkollhom l-abbiltà li jikkomunikaw il-konklużjonijiet u r-raġunar li jkun wassal għalihom.

Il-kompetenza tinkludi attitudni ta' apprezzament kritiku u kurżità, thassib dwar kwistjonijiet etiċi u appoġġ kemm għas-sikurezza kif ukoll għas-sostenibbiltà ambjentali, b'mod partikolari fir-rigward tal-progress xjentifiku u teknoloġiku b'rabta mal-individwu stess, mal-familja, mas-soċjetà u ma' kwistjonijiet globali.

4. Il-kompetenza diġitali

Il-kompetenza diġitali tinvolvi l-użu kunfidenti, kritiku u responsabbli tat-teknoloġiji diġitali u l-involviment tagħhom għat-tagħlim, fuq il-post tax-xogħol, u għall-partecipazzjoni fis-soċjetà. Din tinkludi litteriżmu, il-komunikazzjoni u l-kollaborazzjoni tal-informazzjoni u tad-dejta, il-holqien ta' kontenut diġitali (inkluz l-ipprogrammar), is-sikurezza (inkluzi l-benesseri diġitali u l-kompetenzi relatati maċ-ċibersigurtà), u s-soluzzjoni tal-problemi.

Tagħrif, hiliet u attitudnijiet essenzjali relatati ma' din il-kompetenza

L-individwi għandhom jifhmu kif it-teknoloġiji diġitali jistghu jappoġġaw il-komunikazzjoni, il-kreattività u l-innovazzjoni, u jkunu konxji tal-opportunitajiet, il-limitazzjonijiet, l-effetti u r-riskji tagħhom. Għandhom jifhmu l-prinċipji ġenerali, il-mekkaniżmi u l-loġika li fuqhom jissejsu t-teknoloġiji diġitali li qed jevolvu u jkunu jafu l-funzjoni bażika u l-użu ta' tagħmir, softwer, u networks differenti. L-individwi għandhom jieħdu approċċ kritiku lejn il-validità, l-affidabbiltà u l-impatt tal-informazzjoni u tad-dejta li jsiru disponibbli permezz ta' mezzi diġitali u jkunu konxji tal-prinċipji legali u etiċi involuti fl-użu tat-teknoloġiji diġitali.

L-individwi għandhom ikunu kapaċi jużaw it-teknoloġiji diġitali biex jappoġġaw iċ-ċittadinanza attiva u l-inkluzjoni soċjali tagħhom, il-kollaborazzjoni mal-oħrajn, u l-kreattività tagħhom lejn l-għanijiet personali, soċjali jew kummerċjali. Il-hiliet jinkludu l-abbiltà li persuna tuża, taċċessa, tiffiltra, tevalwa, tohloq, tipprogramma u tikkondividi kontenut diġitali. L-individwi għandhom ikunu kapaċi jimmaniġġaw u jipproteġu l-informazzjoni, il-kontenut, id-dejta u l-identitajiet diġitali, kif ukoll jirrikonoxxu s-softwer, it-tagħmir, l-intelligenza artifiċjali jew ir-robots u jinteraġixxu magħhom b'mod effettiv.

L-interazzjoni ma' teknoloġiji u kontenut diġitali tirrikjedi attitudni riflettiva u kritika, iżda xorta waħda kurjuża, miftuħa u b'interess lejn il-futur tal-iżvilupp tagħhom. Tirrikjedi wkoll approċċ etiku, sikur u responsabbli għall-użu ta' dawn l-għodod.

5. Il-kompetenza personali, soċjali u tat-tagħlim

Il-kompetenza personali, soċjali u tat-tagħlim hija l-abbiltà li wiehed jirrifletti fuqu nnifsu, iqassam hinu u jiġġestixxi l-informazzjoni b'mod effettiv, jahdem ma' oħrajn b'mod kostruttiv, jibqa' reżiljenti u jmexxi t-tagħlim u l-karriera tiegħu stess. Dan jinkludi l-abbiltà li wiehed iħabbat wiċċu mal-inċertezzi u mal-kumplessità, jitgħallem jitgħallem, iżomm is-saħħa fiżika u emozzjonali tiegħu, jempatizza u jiġġestixxi s-sitwazzjonijiet ta' kunflitt.

Tagħrif, hiliet u attitudnijiet essenzjali relatati ma' din il-kompetenza

Sabiex ikun hemm relazzjonijiet interpersonali u parteċipazzjoni soċjali tajba, huwa essenzjali li wiehed jifhem il-kodiċi tal-kondotta u r-regoli tal-komunikazzjoni generalment aċċettati f'soċjetajiet u ambjenti differenti. Il-kompetenza personali, soċjali u tat-tagħlim tehtieg ukoll l-għarfien tal-komponenti ta' mohh, gisem u stil ta' hajja li jkun tajbin għas-saħħa. Tinvolti li wiehed ikun jaf l-istrategiji proprji tat-tagħlim ippreferuti, x'inhuma l-htigijiet proprji tal-żvilupp tal-kompetenzi u d-diversi modi kif jiżviluppa l-kompetenzi u t-tfittxija għall-opportunitajiet ta' edukazzjoni, taħriġ u ta' karriera u t-tfittxija ta' gwida jew appoġġ disponibbli.

Il-hiliet jinkludu l-abbiltà li wiehed jidentifika l-kapaċitajiet proprji, jikkonċentra, jittratta l-komplessità, jirrifletti b'mod kritiku u jieħu d-deċiżjonijiet. Dan jinkludi l-abbiltà li wiehed jitgħallem u jaħdem kemm b'mod kollaborattiv u kemm b'mod awtonomu u li jorganizza u jippersevera fit-tagħlim proprju, jevalwa u jikkondividih, ifittex appoġġ meta jkun xieraq u jimmaniga l-karriera u l-interazzjonijiet soċjali tiegħu stess b'mod effettiv. L-individwi għandhom ikunu reżiljenti u kapaċi jaffaċċjaw incertezza u stress. Għandhom ikunu kapaċi jikkomunikaw b'mod kostruttiv f'ambjenti differenti, jikkollaboraw f'timijiet u jinnegożjaw. Fosthom juru tolleranza, jesprimu opinjonijiet differenti u jifhmuhom, kif ukoll l-abbiltà li jispiraw fiduċja u jempatizzaw.

Il-kompetenza hija bbażata fuq attitudni pożittiva lejn il-benessri personali, soċjali u fiziku proprju u t-tagħlim tul il-hajja. Tissejjes fuq attitudni ta' kollaborazzjoni, assertività u integrità. Fosthom ir-rispett lejn l-oħrajn u r-rieda li jinghelbu l-preġudizzji kif ukoll li jintlaħqu compromessi. L-individwi għandhom ikunu kapaċi jidentifikaw u jstabbilixxu għanijiet, jimmotivaw lilhom infushom, u jiżviluppaw ir-reżiljenza u l-fiduċja biex isegwu t-tagħlim matul hajjithom u jirnexxu. Jekk wiehed ikollu attitudni favur it-tiftix tas-soluzzjonijiet, din tgħinu kemm fil-proċess tat-tagħlim u kemm fl-abbiltà li jiffaċċja l-ostakoli u l-bidla. Tinkludi x-xewqa li t-tagħlim preċedenti, l-esperjenzi tal-hajja u l-kurżità li l-individwu jfittex l-opportunitajiet, jiġu applikati biex wiehed jitgħallem u jiżviluppa f'diversi kuntesti tal-hajja.

6. Il-kompetenza ċivika

Il-kompetenza ċivika hija l-abbiltà li wiehed jaġixxi bħala ċittadin responsabbli u jipparteċipa b'mod shiħ fil-hajja soċjali u ċivika, abbażi tal-fehim tal-kunċetti u tal-istrutturi soċjali, ekonomiċi u politiċi, kif ukoll tal-iżviluppi globali u tas-sostenibbiltà.

Tagħrif, hiliet u attitudnijiet essenzjali relatati ma' din il-kompetenza

Il-kompetenza ċivika hija bbażata fuq l-għarfien tal-kunċetti bażiċi relatati ma' individwi, gruppi, organizzazzjonijiet tax-xogħol, mas-soċjetà, mal-ekonomija u mal-kultura. Tinvolti l-fehim tal-valuri komuni Ewropej, kif espressi fl-Artikolu 2 tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea u fil-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea. Tinkludi l-għarfien ta' avvenimenti kontemporanji, kif ukoll fehim kritiku tal-iżviluppi ewlenin fl-istorja nazzjonali, Ewropea u dinjija. Barra minn hekk, tinkludi konnoxxenza tal-miri, tal-valuri u tal-linji politiċi ta' movimenti soċjali u politiċi, kif ukoll tas-sistemi sostenibbli, b'mod partikolari tat-tibdil fil-klima u t-tibdil demografiku fil-livell globali u l-kawżi sottostanti tagħhom. L-għarfien tal-integrazzjoni Ewropea kif ukoll kuxjenza tad-diversità u tal-identitajiet kulturali fl-Ewropa u fid-dinja huwa essenzjali. Dan jinkludi l-fehim tad-dimensjonijiet multikulturali u soċjoekonomiċi tas-soċjetajiet Ewropej u kif l-identità kulturali nazzjonali tikkontribwixxi għall-identità Ewropea.

Il-hiliet għall-kompetenza ċivika jirrelataw mal-abbiltà li individwu jinteraġixxi b'mod effettiv mal-oħrajn f'interess komuni jew pubbliku, inkluz l-iżvilupp sostenibbli tas-soċjetà. Dan jinvolti hiliet ta' hsieb kritiku u parteċipazzjoni kostruttiva fl-attivitajiet tal-komunità, kif

ukoll fit-tehid tad-deċiżjonijiet fil-livelli kollha, minn lokali u nazzjonali sal-livell Ewropew u dak internazzjonali. Dan jinvolvi wkoll l-abbiltà li jaċċessaw kemm forum tradizzjonali u kemm forum godda ta' midja, ikollhom fehim kritiku tagħhom, u jinteraġixxu magħhom.

Ir-rispett għad-drittijiet tal-bniedem li fuqu tissejjes id-demokrazija jistabbilixxi s-sisien għal attitudni responsabbli u kostruttiva. Il-partecipazzjoni kostruttiva tinvolvi r-rieda li wiehed jipparteċipa fit-tehid ta' deċiżjonijiet b'mod demokratiku f'kull livell u attività ċivika. Tinkludi appoġġ għad-diversità soċjali u kulturali, għall-ugwaljanza bejn is-sessi u għall-koeżjoni soċjali, u r-rieda li wiehed jirrispetta l-privatezza tal-oħrajn, u li jkun responsabbli għall-ambjent. Jenħtieġ l-interess fl-iżviluppi politiċi u soċjoekonomiċi u fil-komunikazzjoni interkulturali biex wiehed jithejja kemm biex jegħleb il-preġudizzji kif ukoll biex jasal għal kompromess fejn meħtieġ u biex jiġu żgurati l-gustizzja u l-imparzjalità soċjali.

7. Il-kompetenza intraprenditorjali

Il-kompetenza intraprenditorjali tirreferi għall-kapaċità li wiehed jiehu azzjoni dwar l-opportunitajiet u l-ideat u jittrasformahom f'valuri għall-oħrajn. Tissejjes fuq il-kreattività, il-ħsieb kritiku u s-soluzzjoni tal-problemi, l-inizjattiva u l-perseveranza u l-abbiltà li wiehed jahdem f'kollaborazzjoni biex jippjana u jimmaniġġa proġetti li huma ta' valur kulturali, soċjali jew kummerċjali.

Tagħrif, hiliel u attitudnijiet essenzjali relatati ma' din il-kompetenza

Il-kompetenza intraprenditorjali teħtieġ li wiehed ikun jaf li hemm kuntesti u opportunitajiet differenti biex isarraf l-ideat f'azzjoni f'attivitajiet personali, soċjali u professjonali, u li jifhem kif dawn jiffaċċaw. L-individwi għandhom ikunu jafu u jifhem l-approċċi għall-ippjanar u għall-ġestjoni ta' proġetti, li jinkludu kemm proċessi u kemm riżorsi. Għandu jkollhom fehim tal-ekonomija u tal-opportunitajiet soċjali u ekonomiċi u l-isfidi li jiffaċċjaw l-impjegaturi, l-organizzazzjonijiet jew is-soċjetà. Għandhom ikunu konxji wkoll tal-prinċipji etiċi, u jkollhom għarfien tal-punti sodi u tad-dgħufijiet tagħhom stess.

Il-hiliel intraprenditorjali huma msejsa fuq il-kreattività li tinkludi l-immaginazzjoni, il-ħsieb strateġiku, is-soluzzjoni tal-problemi, u r-riflessjoni kritika u kostruttiva fil-proċessi kreattivi u fl-innovazzjoni. Dawn jinkludu l-abbiltà li wiehed jahdem kemm bħala individwu kif ukoll f'kollaborazzjoni f'timijiet, li jimmobilizza r-riżorsi (nies u affarijiet) u li jsostni l-attività. Fosthom l-abbiltà li jiehu deċiżjonijiet finanzjarji marbuta mal-ispiza u mal-valur. L-abbiltà li wiehed jikkomunika u jinnegozja b'mod effettiv mal-oħrajn, u li jaffronta l-inċertezza, l-ambigwi u r-riskju fit-tehid ta' deċiżjonijiet informati hija essenzjali.

Attitudni intraprenditorjali hija karatterizzata minn sens ta' inizjattiva u aġenzija, proattività, kuraġġ u perseveranza, u l-abbiltà li wiehed iħares 'il quddiem fit-twettiq tal-oġettivi. Tinkludi xewqa li wiehed jimmotiva lill-oħrajn u jagħti valur lill-ideat tagħhom, jempatizza u jinteressah mill-persuni u mid-dinja, u jassumi r-responsabbiltà b'approċċi etiċi matul il-proċess kollu.

8. Il-kompetenza fil-holqien ta' kuxjenza u l-espressjoni kulturali

Il-kompetenza fil-holqien ta' kuxjenza u l-espressjoni kulturali tinvolvi l-fehim u r-rispett lejn kif l-ideat u t-tifsiriet jiġu espressi u kkomunikati b'mod kreattiv f'kulturi differenti u permezz ta' firxa ta' arti u ta' forum kulturali oħra. Tinvolvi l-impenn ta' dak li jkun fil-fehim, fl-iżvilupp u fl-espressjoni tal-ideat tiegħu stess u s-sens tal-post u tar-rwol fis-soċjetà f'modi u kuntesti differenti.

Tagħrif, hiliel u attitudnijiet essenzjali relatati ma' din il-kompetenza

Din il-kompetenza teħtieġ l-għarfien ta' kulturi u espressjonijiet lokali, nazzjonali, Ewropej u globali fosthom il-lingwi, il-wirt u t-tradizzjonijiet, u l-prodotti kulturali tagħhom, u l-fehim

ta' kif dawn l-espressjonijiet jistgħu jinfluwenzaw lil xulxin kif ukoll lill-ideat tal-individwu. Tinkludi li wiehed jifhem il-modi differenti li bihom l-ideat jiġu kkomunikati bejn l-awtur, il-partecipant u l-udjenza f'testi miktuba, stampati u digitali, it-teatru, il-films, iż-żfin, il-logħob, il-mużika, l-arti u d-disinn, ir-ritwali, u l-arkitettura, kif ukoll forom ibridi. Tehtieg li wiehed jifhem l-identità li qed jiżviluppa hu stess f'dinja ta' diversità kulturali u kif l-arti u forom kulturali oħra jistgħu jkunu mezz kemm biex iħares lejn id-dinja u kemm biex isawwarha.

Il-hiliet jinkludu l-abbiltà li persuna tkun tista' tesprimi u tinterpreta ideat figurattivi u astratti, esperjenzi u emozzjonijiet b'empatija, u l-abbiltà li tagħmel hekk f'firxa ta' forom tal-arti u ta' forom kulturali oħra. Il-hiliet jinkludu wkoll l-abbiltà li wiehed jidentifika u jwettaq opportunitajiet personali, soċjali jew ta' valur kummerċjali permezz tal-arti u ta' forom kulturali oħra u l-abbiltà li jinvolvi ruhu fi proċessi kreattivi, kemm bhala individwu kif ukoll b'mod kollettiv.

Huwa importanti li persuna jkollha attitudni miftuħa lejn id-diversità tal-espressjoni kulturali u rispett lejha, flimkien ma' approċċ etiku u responsabbli lejn il-proprjetà intellettuali u kulturali. Attitudni pożittiva tinkludi wkoll li wiehed ikollu kurżità dwar id-dinja, li jkun lest jimmaġina possibbiltajiet godda, u lest jipparteċipa f'esperjenzi kulturali.

9. Appoġġ għall-iżvilupp tal-kompetenzi ewlenin

Il-kompetenzi ewlenin huma taħlita dinamika tal-għarfien, tal-hiliet u tal-attitudnijiet li student jehtieg li jiżviluppa tul il-ħajja, li jibdew minn età żgħira 'l quddiem. Edukazzjoni, taħriġ u tagħlim tul il-ħajja li jkunu ta' kwalità għolja u inkluzivi jipprovdu opportunitajiet biex kulhadd jiżviluppa l-kompetenzi ewlenin, għalhekk l-approċċi orjentati lejn il-kompetenzi jistgħu jintużaw f'kull kuntest ta' edukazzjoni, taħriġ u tagħlim tul il-ħajja.

Ġew identifikati tliet sfidi b'appoġġ għal approċċ orjentat lejn il-kompetenzi fil-kuntest tal-edukazzjoni, tat-taħriġ u tat-tagħlim tul il-ħajja: l-użu ta' varjetà ta' approċċi tat-tagħlim u kuntesti; appoġġ għall-għalliema u għal persunal edukattiv ieħor; u l-valutazzjoni u l-validazzjoni tal-iżvilupp tal-kompetenzi. Biex jiġu indirizzati dawn l-isfidi, jistgħu jiġu rikonoxxuti ċerti prattiki tajbin.

a. Varjetà ta' approċċi tat-tagħlim u kuntesti

- (a) It-tagħlim interdixxiplinari, is-shubijiet bejn livelli edukattivi differenti, l-atturi fit-taħriġ u fit-tagħlim, inkluz mis-suq tax-xogħol, kif ukoll kunċetti bħall-approċċi għall-iskola kollha bl-enfasi tiegħu fuq it-tagħlim kollaborattivi u l-partecipazzjoni attiva u t-tehid tad-deċiżjonijiet tal-istudenti jista' jsaħħah it-tagħlim. Il-kooperazzjoni transettorjali bejn l-istituzzjonijiet tal-edukazzjoni u tat-taħriġ u l-atturi esterni min-negozju, l-arti, l-isport u l-komunità taż-żgħażaġh, l-istituti tal-edukazzjoni għolja jew tar-riċerka tista' tkun kruċjali għall-iżvilupp tal-kompetenza effettiva.
- (b) L-akkwist tal-hiliet bażiċi kif ukoll l-iżvilupp ta' kompetenzi usa' jistgħu jitrawmu jekk it-tagħlim akkademiku jiġi komplementat sistematikament b'tagħlim soċjali u emozzjonali, bl-arti u bl-isport. It-tishih tal-kompetenzi personali, soċjali u tat-tagħlim minn età żgħira jista' jipprovdi s-sisien għall-iżvilupp tal-hiliet bażiċi.
- (c) Metodoloġiji tat-tagħlim, bħal dak imsejjes fuq l-inkwizittività, fuq il-proġetti, it-tagħlim imħallat, it-tagħlim ibbażat fuq l-arti u fuq il-logħob, jistgħu jkattru l-motivazzjoni u l-impenn. Bl-istess mod, it-tagħlim sperimentali, it-tagħlim imsejjes fuq ix-xogħol u metodi

xjentifiċi fix-xjenza, fit-teknoloġija, fl-inginerija u fil-matematika (STEM) jistgħu jrawmu l-iżvilupp ta' firxa ta' kompetenzi.

- (d) L-istudenti, il-persunal edukattiv u daww li jipprovdu t-tagħlim jistgħu jiġu mhegga biex jużaw it-teknoloġiji diġitali biex itejbu t-tagħlim u biex jappoġġaw l-iżvilupp tal-kompetenzi diġitali. Nghidu ahna, billi jipparteċipaw f'inizjattivi tal-Unjoni bħal "Il-Gimgha Ewropea tal-Ikkowdjar"¹. L-użu ta' għodod ta' awtovalutazzjoni, bħall-għodda SELFIE², jista' jtejjeb il-kapaċità diġitali ta' daww li jipprovdu l-edukazzjoni, it-taħriġ u t-tagħlim;
- (e) Opportunitajiet speċifiċi għall-esperjenzi intraprenditorjali, bħall-kumpaniji żgħar, l-apprendistati fil-kumpaniji jew imprendituri li jżuru istituzzjonijiet tal-edukazzjoni u tat-taħriġ jistgħu jkunu ta' benefiċċju partikolari għaż-żgħażaġh, iżda anki għall-adulti u għall-għalliema. Iż-żgħażaġh jistgħu jingħataw l-opportunità li jkollhom tal-inqas esperjenza intraprenditorjali waħda fl-edukazzjoni primarja jew sekondarja tagħhom. Shubijiet u pjattaformi bejn l-iskejjel u n-negozji fil-livell lokali, b'mod partikolari f'żoni rurali, jistgħu jkunu atturi ewlenin fit-tixrid tal-edukazzjoni intraprenditorjali. Taħriġ u appoġġ xieraq għall-għalliema u għall-kapijiet tal-iskejjel jaf ikun kruċjali biex jinholqu progress u tmexxija sostnuti.
- (f) Il-kompetenza fil-lingwi tista' tiġi żviluppata b'kooperazzjoni mill-qrib ma' kuntesti tal-edukazzjoni, tat-taħriġ u tat-tagħlim barra mill-pajjiż, bil-mobbiltà tal-persunal edukattiv u tal-istudenti, jew bl-użu tal-eTwinning, tal-EPALE u/jew portals online simili.
- (g) Iż-żgħażaġh u l-adulti li huma żvantaġġati minhabba l-isfond soċjoekonomiku jew minhabba l-isfond tagħhom ta' migranti, jew li għandhom bżonnijiet edukattivi speċjali jistgħu jingħataw appoġġ xieraq f'sitwazzjonijiet inklużivi biex jilhqnu l-potenzjal edukattiv tagħhom. Dan l-appoġġ jista' jikkonsisti f'appoġġ lingwistiku, akkademiku jew emozzjonali, tagħlim bejn il-pari, attivitajiet ekstrakurrikulari, gwida dwar il-karriera jew appoġġ materjali.
- (h) Il-kollaborazzjoni bejn il-kuntesti tal-edukazzjoni, it-taħriġ u t-tagħlim fil-livelli kollha tista' tkun kruċjali biex tittejjeb il-kontinwità tal-iżvilupp tal-kompetenzi tal-istudenti u għall-iżvilupp ta' approċċi ta' tagħlim innovattivi.
- (i) Il-kooperazzjoni bejn is-shab tal-edukazzjoni, tat-taħriġ u s-shab li mhumieq fil-qasam edukattiv fil-komunitajiet lokali, u mal-impjegaturi, flimkien ma' tagħlim formali u mhux formali tappoġġa l-iżvilupp tal-kompetenzi u tista' tħaffef it-tranzizzjoni mill-edukazzjoni għax-xogħol.

b. Appoġġ għal persunal edukattiv

¹ Il-Gimgha Ewropea tal-Ikkowdjar, <http://codeweek.eu/>

² L-għodda ta' awtovalutazzjoni dwar il-kapaċità diġitali (SELFIE), <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomporg/selfie-tool>, jew HEInnovate, <https://heinnovate.eu/>

- (a) L-integrazzjoni tal-approċċi tal-edukazzjoni, tat-taħriġ u tat-tagħlim orjentati lejn il-kompetenzi fl-edukazzjoni tal-bidu u fl-iżvilupp professjonali kontinwu tista' tghin lill-persunal edukattiv fit-tibdil tat-tagħlim fl-ambjenti tagħhom u biex ikunu kompetenti fl-implimentazzjoni tal-approċċ.
- (b) Il-persunal edukattiv jista' jingħata appoġġ biex jiżviluppa approċċi orjentati lejn il-kompetenzi fil-kuntesti speċifiċi tagħhom permezz ta' skambji tal-persunal u tagħlim bejn il-pari li jippermettu flessibilità u awtonomija fl-organizzazzjoni tat-tagħlim, permezz ta' networks, kollaborazzjoni u komunitajiet ta' Prattika;
- (c) Il-persunal edukattiv jista' jingħata għajnuna fil-ħolqien ta' Prattiki innovattivi, fil-partecipazzjoni fir-riċerka u fl-użu xieraq ta' teknoloġiji godda għal approċċi orjentati lejn il-kompetenzi fit-tagħlim.
- (d) Il-persunal edukattiv jista' jingħata gwida, aċċess għal ċentri ta' esperti, filwaqt li l-ghodod u l-materjali xierqa jistgħu jtejbju l-metodi u l-prattika tat-tagħlim.

c. Valutazzjoni u validazzjoni tal-iżvilupp tal-kompetenzi

- (a) Id-dekrizzjonijiet tal-kompetenzi ewlenin jistgħu jissarrfu f'oqfsa ta' eżiti tat-tagħlim li jistgħu jiġu meġġuna b'ghodod xierqa għall-valutazzjoni dijanjostika, formattiva, u sommattiva u għall-validazzjoni f'livelli xierqa³.
- (b) B'mod partikolari, it-teknoloġiji diġitali jistgħu jikkontribwixxu biex jaħfnu d-diversi dimensjonijiet tal-avvanzi tal-istudenti, inkluż it-tagħlim intraprenditorjali.
- (c) Jistgħu jiġu żviluppati approċċi differenti għall-valutazzjoni tal-kompetenzi ewlenin f'xenarji ta' tagħlim mhux formali u informali, fosthom attivitajiet relatati tal-impjegaturi, il-professjonisti tal-orjentament u s-shab soċjali. Dawn għandhom ikunu disponibbli għal kulhadd, u speċjalment għal individwi b'livell baxx ta' ħiliet biex jappoġġawhom fil-progressjoni lejn tagħlim ulterjuri.
- (d) Il-validazzjoni tal-eżiti tat-tagħlim miksubin permezz ta' tagħlim mhux formali u informali tista' tespandi u tissoda aktar, f'konformità mar-Rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar il-validazzjoni tat-tagħlim mhux formali u informali, fosthom proċessi ta' validazzjoni differenti u l-użu ta' għodod bħall-Europass u l-Youthpass.

³ Nghidu aħna l-Qafas Komuni Ewropew ta' Referenza għal-Lingwi, il-Qafas ta' Kompetenza Diġitali, il-Qafas għall-Kompetenza Intraprenditorjali kif ukoll id-deskrizzjonijiet tal-kompetenza PISA jipprovdu materjal ta' appoġġ għall-valutazzjoni tal-kompetenzi.